

Ondersteunend materiaal bij alle aanbevelingen uit de leidraad

Checklist effectieve feedback

Feedback geven kost je veel tijd en energie, en dat doe je niet zomaar. Je wil dat jouw feedback leerlingen echt helpt: dat het hen aanzet tot denken en hun leerresultaten positief beïnvloedt. Maar wat maakt het verschil?

In deze checklist vind je strategieën die volgens wetenschappelijk onderzoek in binnen- en buitenland effectief zijn. Ze zijn gebundeld per aanbeveling uit de Leidraad Feedback die het leren verbetert. Ongetwijfeld herken je al heel wat uit je dagelijkse praktijk. Toch kan deze lijst je nieuwe ideeën geven of inspireren om andere technieken te proberen.

Gebruik de checklist zoals het voor jou past:

- **Test je algemene aanpak:** krijg zicht op de manier waarop je doorgaans feedback geeft.
- **Focus op een specifieke klasgroep:** dat is handig als je merkt dat feedback daar minder vlot verloopt, leerlingen andere noden hebben of je iets nieuws wil uitproberen.
- **Neem je schoolbeleid onder de loep:** focus je op de zesde en laatste aanbeveling en evalueer het feedbackbeleid van jouw school.

Vink hieronder aan of je iets doorgaans doet, soms doet of niet doet en ontdek waar je eventueel kan groeien. Praktische tips en duiding vind je in de Leidraad Feedback die het leren verbetert.

Doelstelling	Dit doe ik			
Aanbeveling 1 – Leg de basis voor doeltreffende feedback	Doorgaans	Soms	Niet	N.v.t.
Ik leg de basis voor feedback door doeltreffend les te geven en dus kwaliteitsvolle instructie te voorzien (zoals voortbouwen op de voorkennis van de leerlingen, herhaling voorzien, complexe inhouden opdelen, hulpmiddelen voorzien...).				
Ik bepaal goed de leerdoelen en kwaliteitscriteria waarop de feedback zich later zal richten.				
Ik deel de leerdoelen en kwaliteitscriteria met mijn leerlingen en maak duidelijk waar ze naartoe gaan.				
Ik betrek mijn leerlingen bij de leerdoelen en kwaliteitscriteria en maak er zo een actief proces van en/of ik controleer of ze begrijpen welke leerdoelen en kwaliteitscriteria ze nastreven.				
Ik gebruik voorbeelden om die kwaliteitscriteria te verduidelijken.				
Ik peil naar wat mijn leerlingen zelf onder kwaliteit verstaan en ben me zo bewust van mijn eigen kennis-vloek . Ik verlies het beginnersniveau niet uit het oog.				
Bij het gebruik van een rubric controleer ik of mijn leerlingen de inhoud begrijpen (bv. door de rubric te combineren met voorbeelden of een gesprek erover aan te gaan).				
Ik weet waar de leertekorten van mijn leerlingen liggen die ik met de feedback wil aanpakken.				
Tijdens de les(senreeks) leg ik de leertekorten bloot , met behulp van snelle checks of doeltreffende bevraging.				
Tijdens de les(senreeks) gebruik ik methodieken waarmee mijn leerlingen allemaal op hetzelfde moment antwoorden (zoals wisbordjes, handopsteking, Padlet...) waardoor ik zicht krijg op het denkproces van alle leerlingen.				
Ik voorzie voldoende ' wachttijd ' vooraleer ik mijn leerlingen een vraag laat beantwoorden.				
Ik stel mijn vragen bewust op zodat ik typische (denk)fouten en misvattingen van mijn leerlingen te weten kom en daarop kan inspelen.				
Bij het ontwerpen van opdrachten houd ik steeds feedback in het achterhoofd.				

Aanbeveling 2 – Geef op het goede moment feedback die het leren verbetert	Doorgaans	Soms	Niet	N.v.t.
Ik pas de timing van mijn feedback aan naargelang de taak, de leerling of het algemene begripsniveau van de klas.				
Ik durf de feedback uit te stellen tot het moment dat mijn leerlingen starten met een volgende, gelijkaardige opdracht, zodat ze de feedback meteen kunnen gebruiken.				
Mijn feedback focust zich op de taak, het proces en/of de zelfregulatie van mijn leerlingen.				
Ik vermijd algemene of vage opmerkingen in mijn feedback.				
Ik vermijd feedback die uitsluitend gericht is op de persoon van de leerling (bv. <i>“Je bent een geboren wetenschapper.”</i>).				
Ik focus de feedback zowel op de sterke punten als op de werkpunten , maar houd die duidelijk gescheiden.				
Ik bekrachtig en motiveer mijn leerlingen tijdens feedback.				
Ik stel het geven van een score soms uit om er zekerder van te zijn dat mijn leerlingen eerst de feedback lezen, die begrijpen en/of toepassen (bv. <i>“op ommezijde papier zetten”</i> , <i>“op andere plaats communiceren”</i> , <i>“wachten tot na de toepassing van de feedback”</i>).				
Als ik een score geef, zorg ik ervoor dat mijn leerlingen begrijpen wat die score betekent en welke verbeteringen nodig zijn om een hogere score te behalen.				
Ik vermijd dat leerlingen scores onderling vergelijken .				
Ik gebruik de leerling zelf als vergelijkingspunt en geef aan of het resultaat beter, slechter of gelijk is ten opzichte van een vorige, gelijkaardige taak.				
Als ik complimenten geef aan mijn leerlingen zorg ik ervoor dat die niet uitsluitend op de persoon gericht zijn, maar informatie bevatten over de taak, het proces of de zelfregulatie van mijn leerlingen (bv. <i>“Je bent een échte acteur.”</i> vs. <i>“Door je lichaamstaal en expressie kan ik meegaan in je gevoel, schitterend.”</i>).				
Als ik commentaar geef op de inzet van mijn leerlingen, zorg ik er eveneens voor dat die informatie bevat over de taak, het proces of de zelfregulatie van mijn leerlingen (bv. <i>“Je hebt niet genoeg je best gedaan.”</i> vs. <i>“Je grafieken zouden perfect zijn als je iets beter nadenkt over de benaming van je assen.”</i>).				

Aanbeveling 3 – Denk er goed over na hoe leerlingen de feedback zullen ontvangen en plan hoe ze ermee aan de slag zullen gaan.	Doorgaans	Soms	Niet	N.v.t.
Ik bespreek het doel van feedback zodat mijn leerlingen weten waarom die wordt gegeven en wat er van hen wordt verwacht ('feedbackgeletterdheid').				
Ik bereid mijn leerlingen expliciet voor op het ontvangen en het actief verwerken van feedback.				
Ik pas mijn feedback aan naargelang de leerling die feedback krijgt (bv. met aandacht voor de motivatie van de leerling, de nood aan feedback, het werkgeheugen, het vertrouwen...).				
Ik heb er aandacht voor dat mijn feedback leerlingen niet ontmoedigt of afleidt .				
Ik houd mijn feedback duidelijk, beknopt en gericht ('less is more') zodat mijn leerlingen niet worden overstelpt.				
Ik check of mijn leerlingen mijn feedback begrijpen .				
Ik maak duidelijk wat de volgende stap is na de feedback en hoe mijn leerlingen de taak/vaardigheid kunnen verbeteren (actiepunten).				
Ik creëer tijdens mijn les(senreeks) tijd en mogelijkheden voor leerlingen om met de feedback aan de slag te gaan (bv. klassikale bespreking feedback, tijd om fouten te corrigeren, gelijkaardige problemen oplossen met de gegeven feedback...).				
Ik maak van mijn leerlingen feedbackzoekers door met bepaalde methodieken te werken, zoals detective-activiteiten (bv. codes in de marge schrijven voor een bepaald type fout, het aantal fouten bovenaan noteren en ze zelf op zoek laten gaan...).				
Ik laat mijn leerlingen bij een volgende taak terugkomen op de feedback (bv. "Welke twee feedbackpunten heb je specifiek in deze taak toegepast? Welke niet?").				
Ik gebruik de feedback om mijn toekomstige lessen vorm te geven.				
Aanbeveling 4 – Overweeg zorgvuldig hoe je doeltreffende en tijdsefficiënte schriftelijke feedback kan geven	Doorgaans	Soms	Niet	N.v.t.
Ik vertrek voor schriftelijke feedback vanuit de leerdoelen en kwaliteitscriteria die werden opgesteld.				
Ik realiseer me dat de manier waarop ik feedback geef (schriftelijk/mondeling...) ondergeschikt is aan de bovenstaande drie aanbevelingen.				

Ik voorzie de taken/vaardigheden van mijn leerlingen van geschreven feedback (opmerkingen, cijfer- of lettercodes, scores...).				
Ik varieer tussen verschillende vormen van geschreven feedback, zoals gedetailleerde, individuele feedback en andere tijdbesparende feedbackmanieren (bv. vluchtige geschreven feedback, codes in de marge...).				
Ik durf gedetailleerde, individuele geschreven feedback uit te stellen (bv. om eerst gebruik te maken van vluchtige feedback, zelffeedback, peer feedback of de 'denken als leerkracht'-methodiek).				
Ik bied mijn leerlingen de kans om te reageren op de feedback.				
Ik evalueer geregeld de impact van mijn feedback op het leren van mijn leerlingen en pas mijn aanpak aan op basis van hun vooruitgang en behoeften.				
Ik houd mijn tijdsbesteding in het oog en de werklast van schriftelijke feedback.				
Ik experimenteer met AI maar gebruik die nooit zonder mijn eigen menselijke inbreng.				
Aanbeveling 5 – Overweeg zorgvuldig hoe je mondelinge feedback zal geven	Doorgaans	Soms	Niet	N.v.t.
Ik vertrek voor mondelinge feedback vanuit de leerdoelen en kwaliteitscriteria die werden opgesteld.				
Ik realiseer me dat de manier waarop ik feedback geef (schriftelijk/mondeling...) ondergeschikt is aan de bovenstaande drie aanbevelingen).				
Ik voorzie de taken/vaardigheden van mijn leerlingen van mondelinge feedback .				
Ik varieer tussen verschillende vormen van geplande/gestructureerde en directe/spontane mondelinge feedback (bv. snel advies geven tijdens een taak, gestructureerde een-op-eendiscussie, sterktes en aandachtspunten klassikaal bespreken, voorbeelden luidop lezen...).				
Ik varieer tussen klassikale en individuele feedback (bv. gericht op één leerling, gericht op de hele klas, gericht op een specifieke groep leerlingen met gezamenlijke leerbehoeften).				
Ik laat leerlingen bij klassikale of algemene feedback de link leggen met de eigen taak/vaardigheid (bv. "Wat neem je hieruit mee voor je eigen opdracht?").				
Ik gebruik bij mondelinge feedback ondersteuningsmiddelen om de feedback concreet te maken (bv. voorbeelden uit de taken van medeleerlingen, visuele ondersteuning van de kwaliteitscriteria).				

Ik zorg ervoor dat mijn leerlingen de feedback beter onthouden door ze de feedback te laten noteren, samenvatten en/of op te nemen (via audio- of video-opnames).				
Ik geef mijn leerlingen de kans om te reageren op feedback (zelfs bij feedback via opnames).				
Aanbeveling 6 – Ontwerp een schoolbeleid rond feedback dat de principes van doeltreffende feedback vooropstelt en illustreert	Doorgaans	Soms	Niet	N.v.t.
Mijn school heeft een duidelijk feedbackbeleid .				
In het feedbackbeleid wordt het doel van het beleid en van de feedback omschreven.				
Het feedbackbeleid baseert zich op wetenschappelijk onderbouwde feedbackstrategieën waarvan bewezen is dat die het leren van leerlingen bevorderen en dus echt werken.				
In het feedbackbeleid specificeert mijn school wél de principes van doeltreffende feedback (bv. het belang van duidelijke leerdoelen en kwaliteitscriteria), maar niet de exacte frequentie of oppervlakkige kenmerken waaraan de feedback moet voldoen (bv. de kleur van schriftelijke feedback).				
In het feedbackbeleid worden de kosten van feedback in overweging genomen (daadwerkelijke kosten en 'opportunity costs').				
Als mijn school nieuwe feedbackmanieren introduceert, zorgt ze ervoor dat de bedoeling hiervan duidelijk is en communiceert ze die aan leerlingen, leerkrachten, ouders en andere betrokkenen.				
Als mijn school nieuwe feedbackmanieren introduceert, doet ze dat gefaseerd .				
Als mijn school nieuwe feedbackmanieren introduceert, voorziet ze doeltreffende professionalisering voor mij als leerkracht.				
Als mijn school nieuwe feedbackmanieren introduceert, heeft ze aandacht voor good practices .				
Als mijn school nieuwe feedbackmanieren introduceert, houdt ze rekening met de autonomie en het professionele oordeel van mij als leerkracht .				

BRON:

Deze checklist werd ontworpen door De Bruyker, M. & Vandemeulebroucke, E. (2025) op basis van volgende publicatie: De Bruyker, M., & Vandemeulebroucke, E. (2025). *Leidraad Feedback die het leren verbetert*. Stichting Leerpunt. Vlaamse vertaling van Collin, J. & Quigle, A. (2021). *Teacher feedback to improve pupil learning*. Education Endowment Foundation.